

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 378/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Davidom Vöröšom, advokátska kancelária, Landererova 8, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 2T/21/2020 zo 14. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. júna 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej aj „okresný súd“) sp. zn. 2T/21/2020 zo 14. apríla 2023. V tejto súvislosti navrhuje priznať mu primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov jeho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol opatrením okresného súdu z 5. mája 2020 ustanovený ako obhajca obžalovanej v trestnej veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 2T/21/2020.

3. Po svojom oslobodení od povinnosti obhajovania obžalovanej (opatrenie okresného súdu z 15. júla 2021) sťažovateľ podal 8. augusta 2021 konajúcejmu súdu návrh na priznanie mu odmeny a náhrady hotových výdavkov za poskytnutú obhajobu v sume 1 542,05 eur.

4. Okresný súd uznesením (vyššej súdnej úradníčky) z 10. decembra 2021 priznal sťažovateľovi odmenu a náhradu výdavkov v sume 975,60 eur a vo zvyšku návrh zamietol. Ústavnou sťažnosťou

napadnutým uznesením č. k. 2T/21/2020 zo 14. apríla 2023 (samosudkyňou) v bode I výroku podľa § 174 ods. 1 v spojení s § 180 Trestného poriadku opravil zrejmu nesprávnosť v rozhodnutí z 10. decembra 2021 tak, že sťažovateľovi priznal odmenu a náhradu výdavkov za obhajobu v celkovej sume 1 028,70 eur a v bode II výroku podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol sťažnosť sťažovateľa podanú proti prvostupňovému rozhodnutiu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ uznesenie okresného súdu č. k. 2T/21/2020 zo 14. apríla 2023 považuje v časti právneho posúdenia a odôvodnenia nepriznania mu odmeny za úkon právnej služby spočívajúci v nahliadnutí do trestného spisu 4. augusta 2020, za ktorý požadoval odmenu v sume 157,95 eur (vrátane režijného paušálu), za arbitrárne. Nesúhlasí s názorom okresného súdu, že súd má možnosť nepriznať obhajcovi odmenu a náhradu hotových výdavkov za samostatný úkon nazretia do spisu, ak jednoznačne ide o čiastkový úkon spadajúci pod prípravu a prevzatie právneho zastúpenia, za ktoré patrí obhajcovi odmena v zmysle § 14 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

6. Podľa presvedčenia sťažovateľa názor okresného súdu nemá oporu vo vyhláške, pretože jej § 14 ods. 1 písm. a) neupravuje, že súčasťou prevzatia a prípravy obhajoby vrátane prvej porady s klientom ako úkonu právnej služby je aj nazretie do spisu ako jeho čiastkový úkon.

7. Poukazujúc na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Tost 24/2011 z 29. novembra 2011, zvýraznil, že nahliadanie do spisu je potrebné považovať za úkon právnej služby, ktorému je svojou povahou a účelom najbližší úkon v podobe oboznamovania sa s výsledkami vyšetrovania, za ktorý patrí odmena podľa § 14 ods. 1 písm. c) vyhlášky. V trestnom konaní je nazeranie do spisov, resp. ich štúdium možné považovať za úkon právnej služby v zmysle vyhlášky len vtedy, ak tento úkon korešponduje s § 69 Trestného poriadku, a teda k nemu dochádza pred orgánom činným v trestnom konaní, resp. pred súdom. Podkladom na priznanie odmeny za tento úkon právnej služby je potom úradný záznam, ktorý musí príslušný orgán o nahliadnutí do spisu spísať.

8. V danej veci sťažovateľ 4. augusta 2020 ako obhajca obžalovanej na súde nahliadol do spisu na účel oboznámenia sa s obsahom spisu a jeho štúdiom, o čom je vyhotovený úradný záznam. Preto mu v súlade s uvedeným názorom najvyššieho súdu prináleží odmena za tento úkon právnej služby a záver okresného súdu je tak nesprávny.

9. Za relevantný považoval sťažovateľ aj názor najvyššieho súdu (rovnako vyplývajúci z rozhodnutia č. k. 5 Tost 24/2011 z 29. novembra 2011), že ak ustanovený obhajca v rámci obhajoby študuje, resp. nahliada do materiálov inak než v zmysle § 69 Trestného poriadku, napr. tým, že študuje fotokópie časti spisu, ktoré má k dispozícii, alebo študuje poznámky obvineného, judikatúru či iné materiály získané od obvineného alebo inak (z kníh, periodík alebo internetu), o ktorých sa domnieva, že s vecou súvisia, nemožno túto činnosť považovať za úkon právnej služby podľa § 14 ods. 8 v spojení s § 14 ods. 1 písm. c) vyhlášky, ale ide vlastnú prípravu obhajoby, za ktorý mu patrí odmena podľa § 14 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

10. Podľa sťažovateľa tak nemožno nazretie do spisu podľa § 69 Trestného poriadku považovať za prípravu obhajoby, za ktorú patrí odmena obhajcovi podľa § 14 ods. 1 písm. a) vyhlášky, pretože za prípravu obhajoby možno považovať len iné štúdium, resp. nahliadanie do materiálov inak než v zmysle § 69 Trestného poriadku. V úkone právnej služby podľa § 14 ods. 1 písm. a) vyhlášky sú už zahrnuté domáce samoštúdium počas celého konania a porada s klientom. Bolo by krajne nespravodlivé, aby v tomto úkone bolo zahrnuté ešte nahliadanie do spisu.

11. Naopak, odkaz okresného súdu na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 Tost 11/2013 z 30. apríla 2013 sťažovateľ považoval za nesprávny, pretože nešlo o skutkovo totožný prípad a najvyšší súd v tomto rozhodnutí „*nikde nespomenul*“, že súčasťou úkonu právnej služby, ktorým je príprava a prevzatie obhajoby, je aj nahliadanie do spisu.

12. Záverom okresného súdu podľa sťažovateľa nepodporuje ani stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. k. Tpj 90/2010 z 30. mája 2011, na ktoré okresný súd takisto odkázal.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 2T/21/2020 zo 14. apríla 2023, ktorým bolo rozhodnuté o odmene a náhrade hotových výdavkov sťažovateľa ako ustanoveného obhajcu v trestnom konaní.

14. Ústavný súd považuje za potrebné v prvom rade pripomenúť, že v prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o trovách konania uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

15. Ústavný súd môže zasahovať do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov týkajúcej sa trov konania len vtedy, ak by závery všeobecných súdov zahŕňali črty svojvôle a interpretácia a aplikácia príslušných právnych noriem by predstavovala extrémne vybočenie z pravidiel (IV. ÚS 248/08). Otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnu dimenziu v prípade takého postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle, a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (obdobne napr. IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

16. V zmysle uvedených východísk sa ústavný súd zameril na posúdenie, či sa okresný súd adekvátne a preskúmateľne vysporiadal s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa, ktorú uplatňoval v podanom riadnom opravnom prostriedku, a či nepriznanie nároku na odmenu

a náhradu hotových výdavkov v rozsahu požadovanom sťažovateľom okresným súdom nevykazuje extrémne vybočenie z pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách konania.

17. Sťažovateľ je presvedčený, že mu ako ustanovenému obhajcovi nebola v rozpore s ustanoveniami vyhlášky a judikatúrou všeobecných súdov priznaná odmena a náhrada za úkon právnej služby spočívajúci v nazretí do spisu 4. augusta 2020. Porušenie svojich práv nachádza v arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia v tejto otázke.

18. Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, dôvodom, pre ktorý okresný súd nepriznal odmenu a náhradu hotových výdavkov za úkon právnej služby realizovaný sťažovateľom 4. augusta 2020 spočívajúci v nazretí do trestného spisu, bolo to, že malo ísť o nahliadnutie v rámci úkonu prevzatia a prípravy obhajoby v zmysle § 14 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Okresný súd k tomu uviedol, že nemožno spoľahlivo a hospodárne vykonať úkon prípravy a prevzatia obhajoby bez náležitého zistenia objektívnej zložky – stavu konania (nahliadnutím do vyšetrovacieho alebo súdneho spisu) a rovnako aj zistenia subjektívnej zložky – postoja obvineného (prvou poradou s klientom). Uvedené podľa okresného súdu vyplývalo z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 11/2013, ale najmä zo zjednocujúceho stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. k. Tpj 90/2010 z 30. mája 2011 publikovaného v Zbierke stanovísk pod č. R 2/2012. Uvedené stanovisko, ako uviedol okresný súd, obsahuje jasne definovanú právnu vetu, ktorá je prameňom práva takej sily, že ju pri rozhodovaní nemohol opomenúť. Okresný súd, berúc na zreteľ označené stanovisko, vyhodnotil, že súd má jednoznačne možnosť nepriznať odmenu a náhradu za úkon prípravy a prevzatia obhajoby, ak obhajca náležite nevykonal prípravu skúmaním objektívnej a subjektívnej zložky, eventuálne ako tomu bolo v danom prípade, nepriznať obhajcovi (sťažovateľovi) odmenu a náhradu hotových výdavkov za samostatný úkon nahliadnutia do spisu, ak jednoznačne malo ísť o čiastkový úkon spadajúci pod prípravu a prevzatie právneho zastúpenia, za ktoré patrí obhajcovi odmena v zmysle § 14 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

19. K argumentácii sťažovateľa spočívajúcej v odkaze na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 5 Tost 24/2011 z 29. novembra 2011 okresný súd uviedol, že nijakým spôsobom nenamietal jeho závery o tom, že obhajcovi patrí odmena a náhrada hotových výdavkov aj za úkony nahliadania do spisu v prípadoch, keď ide o záverečné preštudovanie spisu po skončení vyšetrovania v zmysle § 208 ods. 1 Trestného poriadku a súčasne je vykonanie týchto úkonov právneho zastúpenia hospodárne (odkázal pritom na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 353/2016 z 1. júna 2016), a rovnako nenamietal ani argumentáciu sťažovateľa, že čo sa týka úkonu prípravy a prevzatia obhajoby, ide o úkon časovo náročný, ktorý v sebe zahŕňa okrem iného aj vlastné štúdium spisu vedeného obhajcom, o čom sťažovateľ predložil záznam, avšak okresný súd zjavne nepovažoval túto argumentáciu v predmetnej veci za relevantnú a zotrval na ním prijatom závere.

20. Zmieňovaná právna veta pod bodom I z označeného stanoviska trestnoprávneho kolégia znie: *«Odmena za úkon právnej služby „prevzatie a príprava obhajoby vrátane prvej porady s klientom“ v zmysle § 14 ods. 1 písm. a) vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. zahŕňa aj štúdium spisu ako neoddeliteľnú súčasť prípravy obhajoby.»*

21. Ústavný súd po oboznámení sa s odôvodnením napadnutého uznesenia, vychádzajúc zo svojej judikatúry o vlastnej zdržanlivosti pri prieskume rozhodnutí o trovách konania, konštatuje, že závery okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľom predostretej argumentácii rozhodne nedosahujú takú úroveň ústavnoprávnej relevancie, aby bolo možné uvažovať o vyslovení

porušenia uplatnených práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a následne aj základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, a že napadnuté rozhodnutie možno považovať za ústavne udržateľné.

22. V napadnutom uznesení okresného súdu ústavný súd nezistil žiadnu takú okolnosť [extrémne vybočenie z pravidiel upravujúcich rozhodovanie o odmene za právne služby (obhajobu), zjavnú svojvôľu či prepriaty formalizmus], ktorá by odôvodňovala potrebu jeho zásahu. Okresný súd, opierajúc sa o judikát najvyššieho súdu, jasným, zrozumiteľným a dostatočným spôsobom ozrejmil, prečo za dotknutý úkon odmenu a náhradu hotových výdavkov sťažovateľovi nepriznal. Nešlo pritom o nelogickú či zjavne iracionálnu úvahu. Výrok rozhodnutia okresného súdu ani jeho odôvodnenie tak rozhodne neboli v prerokúvanej veci spôsobilé vyvolať kasačnú intervenciu ústavného súdu, keďže sťažovateľovi poskytli relevantnú a dostatočnú odpoveď, a tak naplnili ústavnoprávne požiadavky, ktoré sú naň kladené, a to bez ohľadu na formálnu vadu rozhodnutia, keď sudkyňa okresného súdu na základe sťažnosti podanej sťažovateľom proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky jej rozhodnutie nezmenila, ale vec vybavila opravou výroku rozhodnutia ako „zrejmu nesprávnosť“.

23. Vzhľadom na uvedené a vzhľadom na „druhotnosť“ charakteru rozhodovania o trovách konania nemožno uzavrieť, že by okresný súd postupoval svojvoľne alebo akýmkoľvek iným zjavne nesprávnym spôsobom vykladal, resp. aplikoval príslušné právne predpisy.

24. Ústavný súd tak uzatvára, že v tomto konkrétnom prípade nie je napadnuté uznesenie okresného súdu takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces a nedošlo ním k takému extrémnemu vybočeniu z princípu spravodlivosti, ktoré by mohlo nadobudnúť ústavnoprávnu intenzitu.

25. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. 59/2019, II. ÚS 194/2019).

26. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a obsahom označených základných práv (podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a v nadväznosti na to aj podľa čl. 20 ods. 1 ústavy) neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení, a preto ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

27. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, o ktorých

rozhodovanie je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

28. V závere ústavný súd považuje za vhodné spomenúť, že s účinnosťou od 1. júna 2023 vstúpili do platnosti viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa – zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení zákona č. 398/2022 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony). Podľa § 18n ods. 2 písm. a) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva z Okresného súdu Bratislava V v trestnoprávných veciach na Mestský súd Bratislava I, ktorému bude toto uznesenie doručené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu